

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ У ІТ-СФЕРІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація:

У роботі досліджено проблеми перекладу наукових текстів у ІТ-сфері. Зокрема, простежено деякі особливі труднощі, які трапляються у комп'ютерно-технічних текстах. Визначено способи та методи перекладу термінів українською мовою.

Ключові слова: термін, еквівалент, текст-переклад, ІТ-сфера.

Summary: *The problems of translation of scientific texts in the IT sphere are investigated. In particular, some of the specific difficulties encountered are identified in computer-related texts. Ways and methods of translating terms are defined into Ukrainian.*

Key words: term, equivalent, text translation, IT sphere.

В умовах глобальних змін у всіх сферах людської діяльності сучасного світу, розвитком наукового та фахового спілкування, у якому постійно збагачується словниковий запас різними мовами (здебільшого англійської) через постійне використання світової мережі Інтернет, значною мірою зросла потреба як у вдосконаленні методики перекладу, так і у дослідженні перекладознавчих проблем.

ІТ спеціалісти працюють у режимі пізнання та постійного оновлення інформації, їхнє кредо – завжди бути попереду. І першою із ряду проблем для лінгвістів у перекладанні термінів та пошуку власнеукраїнських відповідників – швидкість та якість перекладу.

Теоретичні основи комп'ютерної термінології були закладені ще в 30-ті роки ХХ ст. О. Реформатським, Г. Винокуром і розвинуті сучасними лінгвістами О. Суперанською, В. Даниленко, Л. Буяною, Т. Панько, С. Гриньовим, Т. Каде, В. Лейчиком та іншими. Доречно у цьому контексті згадати й роботи В. Коптілова, Т. Кияка [3], Н. Кащишина, А. Д'якова [1], В. Карабана [2] та ін., праці яких присвячені не тільки вивченню термінів у галузі інформаційних технологій, а й їх перекладу.

Комп'ютерні терміни потрапляють в українську мову різними шляхами: запозичення, переклад, транскрипція і навіть збереження напису латиницею. Як зазначає Т.Р. Кияк, спочатку комп'ютерна термінологія була ледве не повністю запозиченою з англійської мови [3, с. 58]. Ситуація радикально змінилась у 1988 році, коли з'явилися персональні комп'ютери, які набули широкого використання. Оскільки основний вклад у розвиток обчислювальної техніки та програмного забезпечення вносили західні держави, США зокрема, то вся термінологія видавалась англійською мовою. А оскільки українські розробки значно відставали, то термінологію доводилось запозичувати.

Хоча розглядаючи повсякденну систему спілкування у науковому товаристві, можемо помітити що нещодавні терміни вже не потребують перекладу, оскільки набули загального визнання і застосовуються як результат транслітерації (каталог, файл, програма). Непоодинокі випадки запозичень із цієї мови, коли зберігається латинське написання (Internet, CD-ROM, E-mail, on-line, offline, WWW, Windows, WORD тощо).

Лінгвісти наголошують на тому, що зміст та якість тексту-перекладу залежить від професійності та кваліфікованості перекладача, його знання галузі та вмінню адаптовувати терміни мови оригіналу на іншу мову. Також існує машинний переклад – це комп'ютерна дія, яка перетворює текст з однієї природної мови в еквівалентний за змістом текст іншої мови. Але він не завжди здатен здійснити адекватний переклад терміну. Адже сучасний машинний переклад має ряд особливостей: наявність неперекладених слів і помилок, що виникають при переносі вихідного іноземного тексту на носій, що читається машиною; граматичні й стилістичні недоліки тексту перекладу, що синтезують через похибки в машинній граматиці.

Також, необхідно враховувати особливості контексту, в якому терміни вживаються і необхідно виявити функцію терміна у тексті, визначити роль контексту і стилю текстового повідомлення.

В комп'ютерно-технічних текстах майже повсяк час трапляються терміни, значення яких є недоступними одразу, але завдяки загальному змісту тексту, слово-термін набуває свого відповідного значення.

Основна складність перекладу текстів в галузі ІТ, а саме перекладу термінологічних одиниць, полягає у розкритті та передачі засобами української мови іншомовних реалій. Обов'язкова умова повноцінного перекладу будь-якого спеціального тексту, особливо в галузі ІТ – це повне розуміння його перекладачем. Основними способами відтворення термінології українською мовою є:

- транскодування;
- калькування;
- описовий переклад;
- еквівалентний переклад.

Термінологія в галузі ІТ є, мабуть, найбільш динамічною із термінологічних систем, і в ній навряд чи колись можна буде поставити крапку та вважати дослідженою, оскільки інновації в комп'ютерній техніці розвиваються досить стрімко. При перекладі текстів в галузі ІТ виникають труднощі, якщо слово має декілька значень. Від майстерності перекладача залежить вибір правильного значення терміну, так як одночасно можуть використовуватись різні значення одного й того ж слова. Часто доводиться враховувати смислові відмінності термінів в галузі ІТ, для різних країн переклад одного й того ж терміну може звучати по-різному [3]. Термін потрібно розпізнати в тексті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: Семантичний та соціолінгвістичний аспект. Київ : Вид. дім «KM Academia», 2000. 218 с.
2. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2002. 564 с.
3. Кияк Т. Функції та переклад термінів у фахових текстах. Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2008. № 620. С. 35.

Мельник Олеся Дмитрівна кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов Вінницького національного технічного університету prysyazhnalesya@gmail.com

Melnyk Olesya Dmytryivna Candidate of Philology Sciences, Senior Lecturer of English, the Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia prysyazhnalesya@gmail.com